

Göteborgs Stad
Majorna

Utvärdering av projektet HÅLLBAR KOMPETENS – Ekologisk mat och bemötande i en bransch under omställning

Delrapport 1
2010-03-21

Framtidsutbildning

Peter Eriksson
Bo Eriksson

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Utvärderingsuppdraget	3
3	Projektets utgångspunkter	4
4	Informationsunderlag	5
	Intervju med projektledare och coach	5
	Intervju med utbildarna	7
	Gruppintervju med deltagare i utbildningarna	9
	Sammanställning av enkät med deltagare som slutfört sin utbildning	11
5	Analys och slutsatser	14
6	Bilagor	
Bilaga 1	Offert utvärdering	
Bilaga 2	Sammanställning av avslutningsenkät i grupp 1 – 7	
Bilaga 3	Sammanställning av enkät i Lerums kommun	

Sammanfattning

Detta är den första delrapporten i utvärderingen av kompetensutvecklingsprojektet ”Hållbar kompetens – Ekologisk mat och bemötande i en bransch under omställning”. Projektet som finansieras av Europeiska Socialfonden pågår under perioden 2009-04-01 – 2011-01-31. Det utvärderas sedan januari 2010 av Framtidsutbildning AB i enlighet med s.k. följeforskningsmetodik.

Projektets målgrupp är serveringspersonal anställd i såväl offentlig som privat verksamhet, huvudsakligen skolköksrestauranger. Projektets primära syfte är att stärka serveringspersonalens ställning och möjligheter till omställning på arbetsmarknaden genom kompetensutveckling.

Utvärderingsarbetet är indelat i fyra faser. I denna första fas har synpunkter i huvudsak inhämtats från personal som har deltagit i projektets kompetensutvecklingsinsatser under år 2009. Det har skett dels genom att cirka trettiofem personer har intervjuats i grupp samt att ett sextiototal deltagare har besvarat en enkät. Intervjuer har också genomförts med projektledare, coach och utbildare i projektet.

De synpunkter som intervjupersoner och enkätrespondenter lämnat i utvärderingen indikerar att projektet i stort fungerar som planerat och kommer att uppnå en god måluppfyllelse. Metodutvecklingsmålet är i hög utsträckning uppnått liksom kunskapsmålet att höja medarbetarnas kompetens kring ekologisk mat och bemötande. Däremot finns svårigheter att nå målet kring samarbete mellan privata och offentliga aktörer då det har varit svårt att rekrytera personal från privata arbetsgivare till projektet. Det fjärde målet som rör kommunikation och service kring ekologiska livsmedel mellan producenter och konsumenter har inte belysts i denna fas av utvärderingen.

Innehållet i den utbildningsinsats som redan har genomförts för ett åttiotal personer har varit mycket uppskattad av deltagarna. 90 % av de svarande anser att utbildningens innehåll har varit av värde för dem och de tycker att de har fått nya tips och idéer genom erfarenhetsutbyte med kollegor samt ökat sin kunskap om ekologiska livsmedel och miljöfrågor. Däremot finns delade åsikter om formerna för och uppläggningsen av utbildningen. Detta berörs utförligt i rapporten. Deltagarnas synpunkter visar att det finns en hög ambition att kompetensutveckla sig för att möta ökade krav i arbetet och att kunna producera en tjänst med god kvalitet. Kompetensutvecklingen förefaller bidra till att höja serveringspersonalens status och kunskapsnivå kring ekologiska livsmedel och bemötande. Kunskaperna om ekologiska livsmedel bedöms av deltagarna ha ökat i högre grad än kunskaperna i bemötande. Detta kan

bero på utgångsläget i fråga om kunskapsnivån innan utbildningen men det finns också deltagare som tycker att bemötandefrågorna ägnats för lite tid i utbildningen. Deltagandet i projektet har medfört att deltagarna har kunnat ha ett erfarenhetsutbyte med skolkökspersonal inom andra enheter vilket gett idéer till utveckling av egen verksamhet och lett till utökade nätverkskontakter som kan bli värdefulla i framtiden.

Rollen som coach i projektet förefaller vara av stor betydelse i implementeringen av utbildningen i det vardagliga arbetet. Tillfrågade deltagare menar att såväl den checklista som utarbetats som coachens besök på arbetsplatserna har varit av stort värde.

Utvärderingsuppdraget

Projektet ”Hållbar kompetens – ekologisk mat och bemötande i en bransch under omställning” pågår under perioden 2009-04-01 – 2011-01-31. Framtidsutbildning AB erhöll 2010-01-13 uppdraget att utvärdera projektet i enlighet med offert daterad 2009-10-28, se bilaga 1.

Utvärderingsarbetet utgår ifrån det syfte och de målsättningar som formulerats i ansökan till Europeiska Socialfonden, som finansierar projektets genomförande.

Projektets målgrupp är serveringspersonal anställda i såväl offentlig som privat verksamhet, huvudsakligen skolköksrestauranger. Projektets primära syfte är att stärka serveringspersonalens ställning och möjligheter till omställning på arbetsmarknaden genom kompetensutveckling. Målgruppen betraktas, generellt sett, som lågutbildad, kvinnodominerad, studieovan, har bristande språkkunskaper, låg status och har begränsade förutsättningar till rörlighet på arbetsmarknaden. Ambitionen med projektet är därför att underlätta för projektets målgrupp att utvecklas i takt med de ökade krav på kunskap som ställs inom arbetsområdet.

Kraven på utvärderingen har av uppdragsgivaren formulerats på följande sätt:

- Utvärderingen ska fungera som en vägledande modell för framtida arbete.
- Utvärderingen ska följa en processutvärderingsmetod dvs. fungera som ett processstödande och lärande redskap med inriktning på måluppfyllelse, arbetsformer och faktorer som påverkat projektet såväl positivt som negativt. Detta är viktigt för att kunna utveckla verksamheten.
- Utvärderingen ska fungera som ett kontrollinstrument för att bedöma och värdera utbildningsinsatserna och resultat i förhållande till projektmål.

För att motsvara dessa krav använder utvärderarna, Peter Eriksson samt Bo Eriksson, den metodik för följeforskning som rekommenderas av Europeiska Socialfonden.

Utvärderingsmodellen bygger på att utvärderingsarbetet ska bidra till/arbete med att:

- Utbyta erfarenheter i en dialog med projektaktörerna.
- Utvärderingsmaterialet och det som kommer fram i dialogen skapar lärande/förståelse.
- Utvärderingen kommer till nytta i utveckling av verksamheten.

Utvärderingens referensram är de syften, målsättningar och aktiviteter som anges i projektansökan. Utvärderingsarbetet är indelat i fyra faser som avrapporteras i tre delrapporter och en slutrapport. Detta är den första delrapporten.

Som grund för analys och slutsatser har information inhämtats från deltagare i de första sju utbildningsgrupperna, från projektpersonal samt utbildare genom enkäter, gruppintervjuer samt personliga intervjuer.

Projektets utgångspunkter

För att läsaren ska kunna relatera de synpunkter som framkommit i det inledande utvärderingsarbetet till projektets syfte, målsättningar och genomförande sammanfattas kort projektets uppläggning.

Projektets insatser ska enligt projektansökan inriktas på:

- Att utveckla och testa metoder för kompetensutveckling av serveringspersonal inom offentlig och privat sektor. Metoder som kommer att innehålla flera olika moment utifrån deltagarnas behov och är anpassade för att stärka målgruppen. En viktig del i metodutvecklingen är att prova alternativa former för lärande på och utanför arbetsplatsen.
- Att stärka serveringspersonalens kompetens kring ekologiska livsmedel och bemötande. Att använda ekologiska livsmedel ligger väl i linje med dagens politiska och opinionsmässiga strömningar och kan därför bli en nyckel till framgång i en bransch under omställning. Professionellt bemötande är också viktigt i en situation där arbetsgivare och gäster ställer allt högre krav.
- Att samla privata och offentliga aktörer inom branschen och skapa goda former för samarbete. Samarbetet blir även ett sätt att synliggöra serveringspersonalens viktiga roll och arbetsinsatser samt att öppna dörrar till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden.
- Ett indirekt syfte med projektet är att generellt höja kunskaperna kring ekologiska livsmedel bland de samverkande organisationernas personal och deras kunder. Projektet skulle därmed bidra till ökad effektivitet och måluppfyllelse bland såväl deltagande som samverkande organisationer.

Konkret förväntas projektet uppnå följande:

- *Metodutveckling*: att ta fram en kurs som kan genomföras vid flera tillfällen under projektperioden. Kompetensutvecklingen skall vara en tillgång för medarbetare utan studievana och med bristande språkkunskaper, IT – kunskaper etc. Den skall i största möjliga mån kunna integreras i det dagliga arbetet på respektive arbetsplats. Kursen skall genomföras vid ett flertal tillfällen för att hela tiden justeras och omarbetas i syfte att efter projekttidens utgång kunna användas med goda resultat till en större målgrupp.

- *Att höja medarbetarnas kompetens kring ekologisk mat och bemötande:* samtliga deltagare skall efter slutförd utbildning uppleva att de har getts förutsättningar att fördjupa och bredda sina arbetsuppgifter på den egna arbetsplatsen. Det kan t.ex. handla om a) att de fått ansvar för att beställa och planera menyer och informationsmaterial kopplat till ekologisk mat, b) att de som arbetar i offentlig sektor ingår som en resurs i pedagogernas och elevernas arbete på temat hållbar utveckling eller c) att de regelbundet jämför den egna arbetsplatsen med andra projektdeltagares med avseende på bemötande och service. Vidare skall projektdeltagarna få en större förståelse för de samverkande organisationernas arbetsplatser och vara öppna för möjligheten att byta arbetsplats.
- *Att skapa goda förutsättningar för samarbete mellan privata och offentliga aktörer inom branschen:* det kan t.ex. handla om att hålla i föreläsningstillfällen, erbjuda studiebesök inom den egna verksamheten eller att besöka de deltagande aktörernas olika arbetsplatser. Ett konkret mål är att serveringspersonal inom privata företag ska delta i kompetensutvecklingen tillsammans med serveringspersonal i offentlig sektor.
- *Att höja effektiviteten när det gäller kommunikation och service kring ekologiska livsmedel:* producenterna skall uppleva att de känner till konsumenternas (offentliga och privata aktörer inom branschen) behov bättre än innan genomfört projekt. Projektdeltagare skall uppleva att de har fått en fördjupad kunskap om ekologiska livsmedel samt hur de produceras.

De frågeformulär som utvärderarna har använt är konstruerade för att spegla i vilken utsträckning och på vilket sätt ovan beskrivna intentioner hittills har uppnåtts i projektet. I nästkommande avsnitt redovisas inhämtade synpunkter från deltagare, projektpersonal och utbildare. Fokus har i denna utvärderingsfas varit att spegla de två första punkterna, metodutveckling och kompetenshöjning.

Informationsunderlag

Den information som inhämtats redovisas separat för projektledare och coach, utbildarna samt projektdeltagarna.

Intervju med projektledare och coach

Information från projektledare och coach har erhållits dels genom personliga intervjuer och dels genom samtal vid möten med dem. Utvärderarna har därigenom fått en grundläggande bild av hur projektet fungerar, hur det är upplagt och vilka roller projektledare respektive coach har.

Roll

Båda intervjupersonerna har viktiga roller i projektet och deras arbetsinsats är av stor betydelse för projektets genomförande. Projektledarens arbetsuppgifter består i huvudsak av marknadsföring och förankring av projektet, samordning av insatser, att arrangera möten relaterade till projektets genomförande samt att dokumentera och redovisa projektet i olika sammanhang. Projektcoachens arbete har fokus på att utbildningen blir implementerad på de olika arbetsplatserna. Arbetsuppgifterna består bl.a. i att medverka vid utbildningstillfällen, ge stöd till deltagare, besöka skolkök samt att genomföra gruppträffar med deltagare efter utbildningen. Coachen har också skapat en checklista som ska fungera som en guide för implementering av kunskap på arbetsplatserna.

Nämnvärt är att både projektledare och projektcoach anställts efter förprojekteringen. Båda två upplever att mycket tid har behövt läggas på förankringen av projektet hos stadsdelar och framförallt hos privata aktörer. Det är fortfarande ett tiotal stadsdelar som ännu inte har några deltagare i projektet och personal från de privata aktörerna saknas helt. Detta beror enligt intervjupersonerna på att företagen har haft svårt att delta på grund av den ekonomiska lågkonjunktur som drabbat branschen vilket bl.a. medfört personalnedskärningar, omorganisationer och minskade resurser. Projektet har ändå kunnat hålla planerad deltagarvolym genom att medverkande stadsdelar och grannkommuner visat ett stort intresse för att delta i projektet.

De marknadsföringskanaler som har använts i förankringsarbetet har varit personliga besök på arbetsplatser, broschyrer, folders och frukostmöten. De senare har upplevts som effektiva då projektet nått enhetschefer som har haft möjlighet att få information och i grupp diskutera och utbyta erfarenheter kring utbildningen.

Rekrytering

Rekrytering av deltagare sker via kontakt med enhetschefer i olika stadsdelar som sedan ska föra vidare information längre ner i organisationen. Hos privata aktörer tas kontakt direkt med verksamhetsansvarig som senare förväntas anvisa anställda. Under år 2009 genomfördes utbildning av ett nittiototal deltagare uppdelat på sex olika grupper. För närvarande går ytterligare ett trettiotal deltagare i grupp 8 samt 9 utbildningen. Utbildningsgrupp 5 och 10 har ställts in på grund av deltagarbrist.

Utbildning

De intervjuade är nöjda med hur projektet fortlöper och hur utbildningarna har fungerat hittills. Utbildningen är inriktad på de kompetensområden som projektet berör. För att vara flexibla och tillgängliga har man gjort små justeringar under utbildningarnas gång. En utbildningsomgång har anpassats till specifika önskemål som funnits på Styrso.

Datainriktningen har implementerats för att målgruppen i stor utsträckning ofta använder Internet för beställningar och för att inspirera till alternativ informationsinhämtning.

De hinder som man hittills har sett är att IT plattformen ”Hjärntorget” har skapat stora problem i vissa utbildningar samt att deltagarna i många fall har varit trötta vid utbildningstillfällena på eftermiddagarna.

Resultatet upplevs i stor utsträckning som bra men man är inte tillräckligt nöjd med det genomslag som utbildningen har medfört. Det är både organisatoriska och individuella

faktorer som påverkar implementeringsgraden. Det förefaller, menar de intervjuade, som att utbildningen har fått större genomslag på de arbetsplatser där fler i personalen har deltagit. Användningen av utbildningsmaterialet och de nya kunskaperna varierar både beroende på arbetsledningens och de anställdas inställning till betydelsen av den kompetensutveckling som projektet erbjuder.

De intervjuade ser ett ökat miljömedvetande på arbetsplatserna vilket grundar sig i den feedback man hittills har fått via besök och åsikter som har framkommit i styrgruppen.

Implementering och framtida arbete

I stort så är projektledare och coach hittills nöjda med resultatet som utbildningen har medfört och man anser sig ha tillräckliga resurser för att genomföra projektet och uppnå de mål som finns. En utmaning i det framtida arbetet är att lyckas involvera privata aktörer i projektet för att skapa ett erfarenhetsutbyte mellan offentlig och privat sektor. Ytterligare arbete behöver också läggas på förankring hos de stadsdelar som hittills inte har deltagit för att sprida kunskap och medverka till ett bredare och starkare förändringsarbete.

För att utvecklas och från projektets sida tillföra nya kunskaper är ett erfarenhetsutbyte med ett annat europeiskt land, ett så kallat transnationellt samarbete aktuellt. Rom, i Italien, anses som en intressant stad att utbyta erfarenheter med eftersom man där använder en mycket hög procent ekologiska livsmedel i sin skolmat.

För att främja erfarenhetsutbyte och fortsatt kunskapsutbyte på ”hemmaplan” har projektet skapat en blogg där deltagarna kan dela erfarenheter och kunskap.

Intervju med utbildarna

Roll

Burgårdens Utbildningscentrum ansvarar för genomförande av utbildningen. Två utbildare har genomfört utbildningspassen som ingår i utbildningen. En av utbildarna är anställd av Burgårdens Utbildningscentrum och den andra av Göteborgs Universitet. Utvärderarna har intervjuat utbildarna tillsammans vid ett tillfälle för att få en klarare bild om deras koppling till projektet, hur de har lagt upp kursen och vad de anser vara viktigt för att utbildningen ska kunna tas tillvara på ett effektivt sätt.

Utbildarnas delaktighet i projektet är stor eftersom de har varit med i projektet redan i förprojekteringen i samband med genomförande av utbildning av en pilotgrupp. I genomförande fasen har utbildarna sedan lagt upp, skapat och genomfört utbildningarna .

Utbildning

Samtliga utbildningsgrupper har genomgått utbildningen under 2 heldagar och 4 halvdagar. Utbildningarna har varit upplagda kring kring följande centrala ämnesområden; miljö och ekologiska livsmedel, bemötande och service, jämställdhet samt att använda Internet som informationskälla i kunskapsinhämtandet. Målet med utbildningen har därmed varit att stärka var deltagares kunskaper inom de ovan nämnda områdena. Idén bakom utbildningen är att deltagarna ska kunna ta del av ny och inspirerande information vilket i sin tur ska leda till ny

kunskap och en möjlighet att mer aktivt bidra till det nationella målet att 25 % av livsmedel inom skolkök ska vara ekologiskt odlad.

Utbildningsformerna har varierat under utbildningen i form av föreläsningar, seminarium, studiebesök, enskilda uppgifter, gruppdiskussioner och praktisk tillämpning. Utbildningsmaterial som har funnits tillgängligt i kunskapsbanken/IT plattformen ”Hjärntorget”. Den är också tänkt att fungera som en kommunikationskanal mellan deltagare/deltagare och deltagare/utbildare. För att kunna underlätta informationsinhämtningen har samtliga deltagare genomgått en introduktion vid första utbildningstillfället för att få en förståelse för hur man kan ta del av kursmaterial och annat på ”Hjärntorget”.

Valet av ämnesområden i utbildningen är direkt relaterat till att mer kunskap behövs för att kunna uppnå det nationella målet att 25% av livsmedel inom skolkök ska vara ekologiskt odlade. För övrigt har man valt att beröra serviceområdet eftersom bemötande är en ytterst viktig kvalitetsfaktor och även för att bekämpa en del fördomar som finns om yrkesgruppen. Anledningen till att utbildningsmaterialet endast har varit tillgängligt på Internet grundar sig i tanken att inspirera yrkesgruppen till flexibelt lärande och fortsatta studier.

Deltagarna har kontinuerligt fått hemuppgifter för att på ett mer aktivt sätt inhämta information och öka sina kunskaper. Uppgifterna har enligt utbildarna varit anpassade till de olika betygsnivåerna i kursen. För att få godkänt har deltagarna behövt göra vissa obligatoriska uppgifter och för att uppnå högre nivå har man fått en extra uppgift som kräver mer tid och kunskaper.

Projektet visar på flexibilitet i samband med att en utbildning har flyttats till Styrso där även utbildningsinnehållet har anpassats efter specifika krav och önskemål.

Utbildarna anser utbildningen som ytterst användbar i ett konkurrensperspektiv på grund av de allt högre ställda kraven på utbildning och kompetens som arbetsgivarna ställer. En kursdeltagare uppger ha fått ett nytt jobb där kursen varit en värdefull merit.

Yrkesgrupp

I samband med genomförande av utbildningarna har utbildarna upplevt varierande kunskapsnivåer bland deltagarna. Man har försökt att anpassa sig för att nå så många deltagare som möjligt för att kunna öka så många individers kunskaper som möjligt. Många deltagare har upplevts som studieovana vilket enligt utbildarna resulterat i att deltagarna har fått lägga ner mer tid än väntat på att slutföra hemuppgifterna inom utbildningens ram.

Utbildarna bekräftar bristen på män inom yrket och understryker att yrkesgruppen är lågt betald, att det finns en dålig löneutveckling och att arbetsuppgifterna konstant utvidgas. Detta är samtliga faktorer som bidrar till ett mer kvinnodominerat yrke och för att lyckas rekrytera fler män behövs ökade löner och ökad yrkesstatus. På grund av utökade arbetsuppgifter och tidsbrist finns det små möjligheter till specialisering inom specifika områden. Snarare går utvecklingen mot att serveringspersonal får bredare arbetsområden med fler arbetsuppgifter av olika slag. Detta medför bristande tid att ägna åt bl.a. utveckling av en matsedel med mer ekologiskt odlade livsmedel. Möjligheterna för serveringspersonalen att använda sina kunskaper påverkas också av hur möjligheterna till delaktighet ser ut på olika arbetsplatser.

Projektet

Utbildarna är nöjda med de resultat som man har åstadkommit med de utbildningsgrupper som hittills har slutförts. För övrigt känner man att utbildningen har förbättrats under projektets gång genom små justeringar vilket är ett resultat av deras strävan att alltid uppdatera sin information under utbildningarnas gång. Resultatet anses som positivt och utbildarna upplever det som inspirerande och spännande att se hur en individ kan utvecklas genom utbildning. Deras förhoppning är att kunskapen ska fortleva och implementeras i det vardagliga arbetet.

En problematisk faktor i vissa utbildningsgrupper har varit de tekniska problem som man har haft med kunskapsdatabasen "Hjärntorget". Utbildarna har upplevt det som frustrerande eftersom det både har påverkat de praktiska förutsättningarna i utbildningen och deltagarnas inställning till utbildningen.

Implementering och förslag

För att kunna föra vidare den kunskap som deltagarna har tagit del av och ta tillvara på ny kunskap så upplever utbildarna att coachen har en mycket viktig roll. Genom coachens arbete känns det som att utbildningen lever vidare och man hoppas att coachen ska fungera som ett stöd åt de individer som behöver extra hjälp eller har frågor relaterat till utbildningsområdena. För övrigt föreslår utbildarna att enhetschefer och/eller kökschefer går en liknande utbildning för att stimulera intresset för samt öka sina kunskaper kring användandet av ekologiska livsmedel. Det är också viktigt att skolköksverksamheter får möjligheter att utbyta erfarenheter och kunskap sinsemellan. Genom erfarenhetsutbyte i ett bredare nätverk sprids kunskap och får en starkare genomslagskraft. För en förändring av inköp och utveckling av matsedeln i riktning mot ett större inslag av ekologiska livsmedel krävs en samsyn i arbetslagen. Kostenhetscheferna är viktiga aktörer bl.a. eftersom de avgör vilka livsmedel som köps in.

Medverkan vid sociala evenemang som mässor och ett ökat användande av sociala nätverk är två marknadsföringskanaler som kan sprida vidare kunskap och där man kan utbyta erfarenheter.

Gruppintervjuer med deltagare i utbildningarna

Under utvärderingens första fas har vi genomfört två gruppdiskussioner med sammanlagt ett trettiofemtal deltagare som genomgått utbildningen och nu samlats för återträff med projektets coach. .

Yrke

Arbetet inom ett skolkök upplevs som stressigt men utvecklande och roligt. De intervjuade anser att det idag ställs högre krav på yrkesgruppen eftersom det ofta efterfrågas ett bredare utbud och specialkost vilket ökar krav på kunskap. Intervjupersonerna anser att yrkesgruppen idag får alltmer utökade arbetsuppgifter, att det är dåligt betalt och att deras yrke har dålig status. För att kunna utveckla yrket och öka statusen kring yrket är det viktigt med högre löner och en alltmer "matinriktad" arbetsuppgift. Genom att erbjuda en bättre och mer varierad kost kan statusen höjas. Tanken är att ett skolkök ska ses som en lunchrestaurang.

Utbildning

Deltagarna har antingen blivit anvisade eller utsedda till att delta och det är obligatoriskt deltagande i vissa stadsdelar. Under 2 heldagar och 4 halvdagar har de genomgått den utbildning som tidigare beskrivits av utbildarna. Samtliga anser att det är bra och utvecklande att man får ta del av olika kompetensutvecklingsinsatser för att kunna anpassa sig till efterfrågan och de krav som idag ställs.

De positiva aspekterna med utbildningen enligt deltagarna är att man har fått ny kunskap, nya infallsvinklar, tips och idéer och bra nätverk. Deltagarna uppskattar studiebesök och praktisk tillämpning och tycker att det skulle vara mer av det i utbildningen. De anser att de praktiska momenten har gett mer information och kunskap än de teoretiska momenten. Andra aspekter som har upplevts som positiva är bredden på utbildningen där man har lärt sig mycket om många områden. Man anser att man både har fått grundlig och specifik information inom områden där man tidigare hade relativt lite kunskaper. Deltagarna anser för också att fler deltagare från samma arbetsplats ökar användbarheten med utbildningen i och med ett större engagemang och samarbete vilket ger fler infallsvinklar och skapar en positiv dialog.

En aspekt som har påverkat deltagarnas inställning till kursen negativt är problem med kunskapsdatabasen ”Hjärntorget”. Problem med inloggningen medförde att man förlorade mycket tid och vid vissa tillfällen satt sysslolösa.

För övrigt upplevs deltagarnas datakunskaper som väldigt varierande vilket har medfört att deltagare med mer avancerad kunskap har fått ägna mycket tid åt att vänta på att andra deltagare ska slutföra sin uppgift. Intervjupersonerna föreslår att man om möjligt i framtiden ska dela upp grupperna enligt datakunskaper för att skapa mer effektivitet i gruppernas arbete.

En annan kritisk synpunkt finns kring upplägget av utbildningstillfällena. Vid halvdagarna har deltagarna känt sig stressade för att man har varit tvungen att ta in mycket information under kort tid. De som arbetar utanför Göteborg Stad anser att det inte gett tillräckligt mycket för dem att åka ända in till staden för att delta i de utbildningstillfällena som varat 1 ½ timme. Majoriteten av intervjupersonerna föreslår att man i framtiden försöker att hitta så många heldagar som möjligt för att få ett bättre resultat av utbildningen.

En annan aspekt som upplevs som tidsslösande är den tid som gick på att lyssna på andras presentationer av studiebesök och de anser att man skulle kunna ha använt den tiden mer konstruktivt.

Majoriteten av deltagarna upplever att utbildningen har varit värdefull dels för att man har fått nya kunskaper men även för att man anser att det har underlättat dialogen med kollegor om hur man kan utveckla ett skolkök. Genom mer kunskap har man i större utsträckning kunnat vara delaktig i diskussioner kring utveckling av olika arbetsmoment och utbud. Deltagarna upplever dock det som svårt att använda större delen av kompetensutvecklingen på grund av chefers inställning och snäva ekonomiska ramar. Eftersom tillgängliga resurser varierar inom olika stadsdelar har man även kommit olika långt i målet att använda 25 % ekologiska livsmedel. Intervjupersonerna menar att chef/kökschef bestämmer inköp av varor även om man givetvis kan komma med förslag.

För att utveckla utbildningen anser man att båda utbildarna bör vara närvarande vid utbildningstillfällena för att använda tiden mer effektivt. För övrigt efterfrågar man mer konkreta tips på hur man kan utveckla sin service. Deltagarna upplever att det inte fanns tillräckligt med material om hur man kan förbättra sitt kundbemötande. För övrigt efterfrågar man fler studiebesök på skolor vilket man upplever som mer givande än att gå till en lunchrestaurang. Deltagarna skulle även vilja besöka någon ekologisk produktion för att få mer kunskap om hur hela processen fungerar. Mer praktisk verksamhet är också önskat.

Implementering

För att främja framtida implementering och användning av kompetensutvecklingen föreslår deltagarna att chefer och/eller köksansvariga ska gå utbildningen för att få en ökad förståelse och bättre gehör för anställdas synpunkter. Deltagarna anser det som svårt att aktivt påverka sin arbetsplats i större utsträckning och behöver därför både stöd och förståelse från köksansvarig/chef för att tillsammans kunna förändra arbetsplatsen.

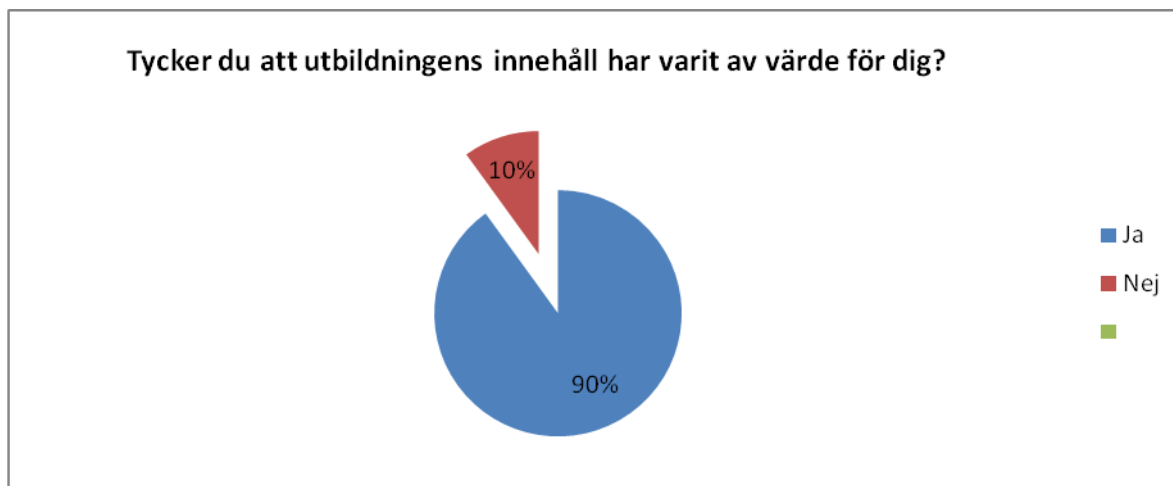
Coachen anses som ett bra stöd och de intervjuade tycker att det är bra att en checklista har tagits fram angående områden som man kan tänka på när man vill utveckla sin arbetsplats.

För övrigt upplever de det som viktigt att byta idéer och erfarenheter kollegor emellan även om man inte upplevt att kursen har främjat någon nätverksbildning. De tycker att deltagandet av privata aktörer låter väldigt intressant och det finns restauranger som anses använda råvaror på ett mer effektivt sätt. Genom ett ökat samarbete och utbyte av erfarenheter och kunskaper skulle både sektorerna kunna utveckla sina arbetsplatser i stor utsträckning.

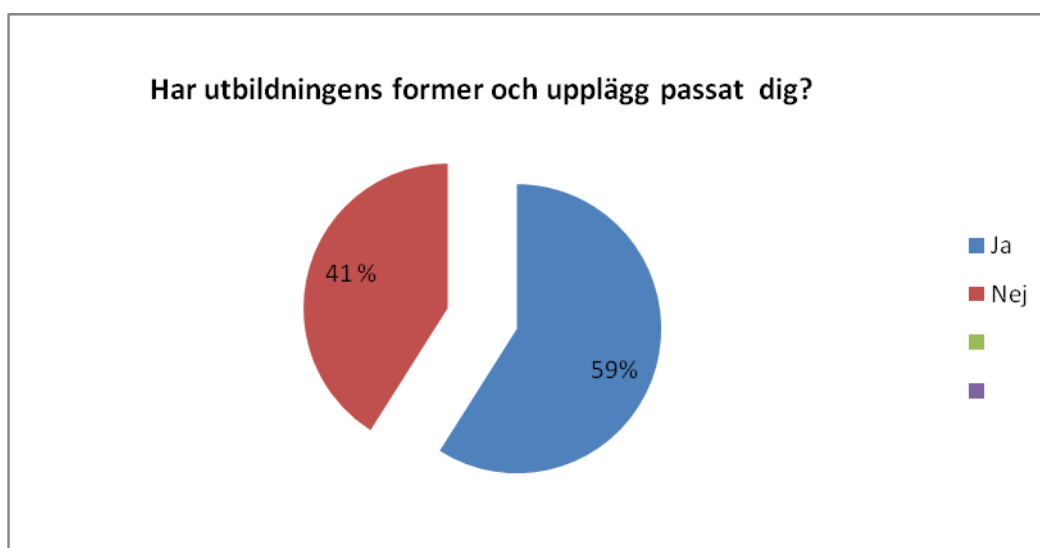
Sammanställning av enkäter med deltagare som slutfört sin utbildning

Förutom de gruppintervjuer som genomförts med deltagarna har 80 avslutningsenkäter skickats ut till de deltagare som har slutfört utbildningen i projektet. Svarsfrekvensen på avslutningsenkäterna är drygt 75 % då 59 av totalt 80 avslutningsenkäter har besvarats. Enkäten syftar till att fånga upp åsikter om utbildningens innehåll och uppläggning samt andra åsikter som deltagarna anser har påverkat deras intryck och omdöme av utbildningen.

Individerna som har tagit del av avslutningsenkäten kommer från en rad olika stadsdelar och andra kommuner enligt redovisning i bilaga 2. Lerums kommun har genomfört en egen enkätundersökning. Denna redovisas som bilaga 3.

90 % av de svarande anser att utbildningens innehåll har varit av värde för dem och de tycker att de har fått nya tips och idéer samt ökat sin kunskap om ekologiska livsmedel och miljöfrågor. Många anser sig ha fått en större förståelse för KRAV och MSC märkta livsmedel. De som inte anser sig ha haft någon större användning av innehållet i utbildningen påpekar att de tidigare har gått en LPA utbildning och därför uppfattar de denna kompetensutveckling som upprepande och mindre innovativ.

Åsikterna om utbildningens former och upplägg är delade. 59 % av deltagarna anser att utbildningens former och upplägg har passat dem. Dessa deltagare har uppskattat blandningen av teori och praktik samt att utbildningen har genomförts på eftermiddagen vilket har passat just deras arbetsplats. 41 % av deltagarna tycker dock inte att utbildningens former och upplägg har passat dem vilket i stor utsträckning beror på att man anser att utbildningen har varit långdragen, förlagd till eftermiddagar, medfört lång restid i relation till utbildningspassets längd. Till en viss del har ovana vid att använda datorer också haft betydelse för vad man tyckt.

De mest uppskattade momenten under utbildningen är Miljö/SMART temat och den praktiska tillämpningen eftersom de uppfattas som de två moment som man har haft mest användning för och som har tillfört mest ny kunskap. Deltagarna har i stor utsträckning fått nya tips och idéer om nya arbetssätt i och med den praktiska uppgiften och menar att de praktiska momenten har ökat deras kunskap om ekologiska livsmedel i stor utsträckning.

Föreläsningen om Genusperspektivet är det minst uppskattade momentet. De svarande anser det vara ett viktigt område. Vissa menar att man inte har ägnat tillräckligt med tid åt området under utbildningen medan andra inte uppfattat momentet som användbart då presenterad information redan varit bekant. Drygt 75 % av deltagarna anser dock att momentet har varit användbart och väckt tankar om hur man kan bemöta pojkar respektive flickor i jobbet.

Studiebesöken har upplevts som intressanta även om många skulle ha föredragit att besöka ett skolkök, ekologisk produktion eller dylikt istället för att besöka ett lunchställe. Man anser även att presentationerna kring studiebesöken har tagit allt för lång tid som man kunde ha använt annorlunda och mer effektivt.

Ett annat moment som enligt deltagarna har fungerat mindre bra är upplägget och innehållet av utbildningens uppgifter. Då många är dataovana så har de upplevt uppgifterna som krångliga och omständiga. De svarande tycker att problemen med inloggningen har medfört att man har förlorat mycket tid som kunde ha använts för andra moment i utbildningen. De som är studieovana har även upplevt uppgifterna som svåra och att de har tagit för lång tid att genomföra.

88 % av deltagarna bedömer att de kommer att ha nytta av utbildningen i sitt arbete och några svarande uppger att de i dag köper fler säsongsbaserade grönsaker, tänker mer på var de beställda varorna kommer från och att man nu gör fler sallader. Andra anser sig ha fått ny information och försöker i den utsträckning som de kan sprida sin kunskap. En del av de svarande menar dock att de flesta eleverna inte bryr sig om huruvida man använder ekologiska livsmedel eller ej. Det som har betydelse är hur gott maten smakar. De anser att elevernas attityder är ett hinder för att i större utsträckning använda ekologiska livsmedel. Majoriteten anser att fortbildning är ett viktigt inslag för att hålla kunskap levande och de

tycker att det är roligt att det satsas på deras yrkeskategori vilket höjer statusen för yrkesgruppen.

Ungefär 50 % av deltagarna anser inte att de kommer att öka sin datoranvändning i och med utbildningen eftersom många redan använder datorn i stor utsträckning i sitt arbete. De svarande som tror att de kommer att använda datorn mer i framtiden uppger att detta i stor utsträckning på att de har utökat sina kunskaper. Resultaten speglar deltagarnas initiala datorkunskap väl och kan vara en faktor som har påverkat de individuella åsikterna om kursens användbarhet. Eftersom deltagarnas datorkunskaper har varit varierande upplever deltagare med mer datorvana att man har fått vänta mycket på de med mindre datorvana vilket kan ha bidragit till åsikterna om att kursen inte har varit tillräckligt tidseffektiv. De hinder som har uppkommit under utbildningens gång som påverkat deltagarnas möjligheter att slutföra kompetensutvecklingen är i stor utsträckning relaterade till de datorproblem som har funnits under utbildningens gång. Detta har upplevts som ett störande moment bland deltagarna och man upplever att man inte hade tillräckligt med tid att slutföra uppgifterna.

Avslutningsvis upplever deltagarna utbildningen som ett positivt inslag i arbetet och de efterfrågar fler kurser eftersom det alltid är bra att få kompetensutveckling. Många efterfrågar en fortsättningskurs för att kunna fortsätta utbilda sig kring ekologiska livsmedel. Tyvärr anser vissa svarande att det har varit svårt att använda den kunskap som man har fått via utbildningen eftersom enhetens budget inte tillåter inköp av fler ekologiska livsmedel.

Analys och slutsatser

Till att börja med bör påpekas att föreliggande delrapport inte ger en fullständig bild av projektet Hållbar kompetens eftersom synpunkter ännu inte kunnat inhämtas från alla intressenter i projektet. Dessutom har projektpersonal och utbildare endast intervjuats vid ett tillfälle.

Rapporten bör dock vara tämligen representativ i fråga om hur de deltagare som hittills har deltagit i projektet värderar utbildningen och andra insatser som de fått del av genom projektet. Ett trettiofemtal deltagare har intervjuats i grupp och ett sextioital har besvarat en enkät. Samtliga har slutfört sin utbildning och de två gruppintervjuer som genomförts arrangerades i samband med att utbildningsgrupperna hade återträffar för erfarenhetsutbyte.

De synpunkter som intervjupersoner och enkätrespondenter lämnat i utvärderingen indikerar att projektet i stort fungerar som planerat och kommer att uppnå en god måluppfyllelse. Metodutvecklingsmålet är i hög utsträckning uppnått liksom kunskapsmålet att höja medarbetarnas kompetens kring ekologisk mat och bemötande. Däremot finns svårigheter att nå målet kring samarbete mellan privata och offentliga aktörer då det har varit svårt att rekrytera personal från privata arbetsgivare till projektet. Det fjärde målet som rör kommunikation och service kring ekologiska livsmedel mellan producenter och konsumenter har inte belysts i denna fas av utvärderingen.

Innehållet i den utbildningsinsats som redan har genomförts för ett åttiotal personer har varit mycket uppskattad av deltagarna. Däremot finns delade åsikter om formerna för och uppläggningsen av utbildningen. Deltagarnas synpunkter visar att det finns en hög ambition att kompetensutveckla sig för att möta ökade krav i arbetet och att kunna producera en tjänst med god kvalitet. Kompetensutvecklingen förefaller bidra till att höja serveringspersonalens status och kunskapsnivå kring ekologiska livsmedel och bemötande. Kunskaperna om ekologiska livsmedel bedöms av deltagarna ha ökat i högre grad än kunskaperna i bemötande. Detta kan bero på utgångsläget i fråga om kunskapsnivån innan utbildningen men det finns också deltagare som tycker att bemötandefrågorna ägnats för lite tid i utbildningen. Deltagandet i projektet har medfört att deltagarna har kunnat ha ett erfarenhetsutbyte med skolkökspersonal inom andra enheter vilket gett idéer till utveckling av egen verksamhet och lett till utökade nätverkskontakter som kan bli värdefulla i framtiden.

Bredden i utbildningen har uppskattats och 90 % av enkätrespondenterna menar att utbildningen varit av värde för dem. De mest uppskattade momenten i utbildningen har varit introduktionsdagen, Miljö/SMART temat och den praktiska tillämpningen som uppfattats ha tillfört nya kunskaper i hög utsträckning och ha haft en bra form. Föreläsningen om Genusperspektivet är det minst uppskattade temat även om 78 % av deltagarna hade positiva synpunkter om temat. Synpunkterna visar att valet av utbildningsområden är relevanta och fyller reella behov av ny kunskap. Temat kring genusperspektivet bör ses över och utvecklas.

Ett betydande problem i genomförandet av utbildningen har varit tekniska problem med den IT plattform där utbildningsmaterial, uppgifter och struktur för kommunikation mellan utbildare och deltagare funnits. En del av deltagarna har dessutom bristande datorvana vilket gjort att de har behövt lägga mycket tid på arbetet med hemuppgifter. Å andra sidan menar ett antal av dessa deltagare att de har förbättrat sina kunskaper i datorhantering vilket också varit en målsättning i projektet.

Det framgår tydligt av såväl gruppintervjuer som enkätsvar att en stor andel av deltagarna inte har varit nöjda med formerna för och uppläggningsen av utbildningen. Många skulle vilja ha heldagar i utbildningen och att utbildningen genomfördes under en mer komprimerad tidsperiod. Under de korta utbildningspassen har en del deltagare upplevt en viss stress i genomförandet. Deltagare med lång resväg har fått lägga mycket tid på själva resan i relation till utbildningspassets längd. Det finns också önskemål om mer praktiska inslag i utbildningen. Studiebesök är ett uppskattat inslag som man skulle vilja ha mer av, gärna hos producenter och leverantörer av ekologiska livsmedel. Mindre uppskattat har det varit att lyssna på andras redogörelser för sina studiebesök.

Rollen som coach i projektet förefaller vara av stor betydelse i implementeringen av utbildningen i det vardagliga arbetet. Tillfrågade deltagare menar att såväl den checklista som utarbetats som coachens besök på arbetsplatserna har varit av stort värde. I enkätundersökningen menar huvuddelen av de svarande att man redan har kunnat använda nyvunna kunskaper på sin egen arbetsplats medan det i gruppintervjuerna också kom fram att det i viss utsträckning kan finnas organisatoriska hinder i form av begränsade ekonomiska resurser samt bristande möjligheter till delaktighet för serveringspersonalen i beslutsfattandet kring att öka andelen ekologiska livsmedel. Ett förslag från intervjuade deltagare är att enhetschefer/chefer för kostenheter också bör gå en liknande utbildning. Implementeringen av projektets kompetensutveckling är av stor betydelse för de långsiktiga effekterna av projektet och kommer därför att studeras mer ingående av utvärderarna i den fortsatta utvärderingsprocessen.

Helsingborg
2010-03-21

Peter Eriksson

Bo Eriksson